

Gökyüzü

Alp Akoğlu

Işık Kirliliği ve Gökyüzü

Hoş bir örnek olmayacak ama, 17 Ağustos 1999 depreminden sonra kendilerini dışarı atanlar, gökyüzünde daha önce hiç görmedikleri kadar çok sayıda yıldız olduğunu fark ettiler. O günden sonra çok sayıda kişi dergimizi arayıp o gece yıldızların bize çok yakın olduğunu gözlemlediklerini iletmişti. Bu olayın, depremle doğrudan bir ilişkisi yoktu elbette. O gece, yıldızlar her zamanki kadar parlaktı. Ancak deprem sırasında, elektriklerin kesilmesi, gökyüzünü kirleten ışık kaynaklarının sönmeye yol açmıştı.

İster amatör, isterse profesyonel olsun, ışık kirliliği gökbilimcilerin en büyük sorunu. Büyük kentlerin dışına çıkmakla bile bu kirlilikten tam olarak kaçmak olası değil. Artık, ülkemizdeki birçok gözlemede ışık kirliliği nedeniyle sağlıklı gözlem yapmak çok zor hale geldi. Bir amatör gözlemci, kent merkezlerinde gökyüzünde neredeyse hiçbir yıldızı göremez oldu.

Özellikle büyük binaların, çok güçlü projektörlerle aydınlatıldığını görüyoruz. Bu projektörlerden yayılan ışığın önemli bir bölümü gökyüzünü aydınlatıyor. Bazı alışveriş ve eğlence merkezleriyse yalnız dikkat çekme amacıyla gökyüzünü çok güçlü projektörlerle aydınlatıyorlar.

Bu, bir "kentleşme eleştirisi" değil. Büyük kentlerde bile, doğru aydınlatmayla ışık kirliliği önemli ölçüde azaltılabilir. Işık kirliliğinin önlenmesi için belediyeler başta olmak üzere, herkes görev düşüyor. Gereksiz aydınlatmadan kaçınmak ve aydınlatmayı doğru yapmak gibi, alacağımız basit önlemlerle ışık kirliliğini önemli ölçüde azaltabiliriz. Üstelik bu şekilde, enerjiyi de boşa harcamamış oluruz.

Ayın Gök Olayları

Bu ay hava kararırken ilk beliren gezegen **Venüs**. Gezegen, henüz batı ufkunun üzerinde fazla yükselmemiş olsa da, rahatlıkla görülebilir. **Venüs**'ü görebilmek için, akşam alacakaranlığının sonlarına doğru batı-güneybatı ufku üzerine bakmak gerekiyor. Ayın başlarında, gezegen henüz alacakaranlık bitmeden battığı için görülmesi zor olabilir. Ancak ayın ortalarından sonra, gezegeni görmek çok daha kolay olacak.

Merkür, akşamın öteki parlak gezegeni. Ne var ki gezegen, ayın ilk günlerinde Güneş'le arasındaki görünür uzaklık çok düşük. Ancak, ayın

sonlarına doğru gezegen **Venüs**'ün altında, görünür hale gelecek. **Merkür**'ü görebilmek için, Güneş battıktan yaklaşık 45 dakika sonra batı-güneybatı ufkunun hemen üzerine bakmak gerekiyor. Gezegen, Şubat ayının ilk haftasında da göz-

lem için uygun konumda olacak.

Ocak'ta en uzun süre gözlenebilen gezegen **Satürn**. Gezegen hava karardıktan yaklaşık 3 saat sonra doğmuş oluyor. Gezegeni görebilmek için, saat 20:00'dan sonra doğu ufkuna bakmak gerekiyor. **Satürn**, **Aslan Takımyıldızı**'nın en parlak yıldızı **Regulus**'la yakın konumda. **Satürn**, **Regulus**'a göre daha parlak ve ay boyunca yıldızlı zemindeki konumunu koruyor. **Satürn**, önümüzdeki birkaç ay, teleskoplu gözlemciler için iyi bir hedef olacak. Hem parlak hem de görece yakın konumda olduğundan, küçük bir teleskop bile gezegenin halkalarını görebilmek için yeterli.

Jüpiter, sabaha karşı güneydoğu ufkundan doğuyor. Bölgedeki en parlak gök cismi olduğundan, ayırt edilmesi çok kolay. **Jüpiter**'in hemen altındaki turuncu yıldız **Akrep**'in kırmızı dev yıldızı **Antares**.

Mars, **Jüpiter**'den de geç doğuyor. **Mars**'ı görebilmek için sabah alacakaranlığının başlamasını beklemek gerekiyor. Ancak, bundan sonra gezegen ufkun üzerinde biraz yükselmiş oluyor. **Mars**'ın parlaklığı **Antares**'inkinden biraz düşük. Ancak, ikisi arasındaki renk benzerliği dikkat çekici. İlerleyen günlerde **Mars**, ufkun üzerindeki konumunu korurken, **Antares** yükselecek. Bu nedenle, araları giderek açılacak.

Ay, 3 Ocak'ta dolunay, 11 Ocak'ta son dördün, 18 Ocak'ta yeniay, 25 Ocak'ta sondördün hallerinde olacak.

1 Ocak saat 22:00, 15 Ocak saat 21:00, 31 Ocak saat 20:00'de gökyüzünün genel görünümü.